

Projekt PO WER

„Międzynarodowa mobilność edukacyjna uczniów i absolwentów
oraz kadry kształcenia zawodowego”

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Włoski system edukacji

Administracja i finansowanie edukacji

- **Za system edukacji odpowiada całościowo Ministerstwo Edukacji, Szkolnictwa Wyższego i Nauki** (*Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca*) działające na poziomie centralnym.
- Przedstawicielem ministerstwa na szczeblu lokalnym są urzędy ds. edukacji w regionach i prowincjach. Regiony mogą przekazać niektóre obowiązki prowincjom i gminom.
- **Zgodnie z ustawą nr 59 z 15 marca 1997 i późniejszym rozporządzeniem (DPR 275/1999)** wszystkie szkoły posiadają autonomię w zakresie administracji, organizacji, dydaktyki, badań oraz prowadzenia przedsięwzięć eksperymentalnych i rozwojowych.
- **Konstytucja Włoch stanowi**, że państwo ma obowiązek zapewnić/finansować naukę w szkołach publicznych, ale szkoły niepubliczne mają prawo istnieć.

Edukacja przedszkolna

- **Przedszkole stanowi pierwszy etap systemu szkolnego** i nie jest obowiązkowe. Do ***Scuola dell'Infanzia*** można zapisywać dzieci, które ukończyły 3 lata do 31 grudnia w danym roku szkolnym, a na prośbę rodziców przyjmuje się również dzieci, które osiągnęły ten wiek wcześniej - do 30 kwietnia danego roku szkolnego.
- **Edukacja przedszkolna jest bezpłatna.** Rodzice ponoszą jedynie koszty transportu i wyżywienia dzieci.

Rodziny o niskich dochodach są zwolnione z opłat.

Scuola dell'Infanzia organizuje zajęcia trwające od 875 do 1700 godzin rocznie, co odpowiada 25 do maximum 50 godzin tygodniowo.

Dzieci grupowane są według wieku. **Grupy liczą od 18 do 26 osób.**

Kształcenie obowiązkowe - etapy

<i>Primo ciclo di 'istruzione</i> (pierwszy cykl systemu edukacji)	
<i>Scuola primaria</i> (szkoła podstawowa)	Wiek: 6-11 lat
<i>Scuola secondaria di I grado</i> (szkoła średnia I stopnia)	Wiek: 11-14 lat
<i>Secondo ciclo di istruzione</i> (drugi cykl systemu edukacji)	Wiek: 14-16

Kształcenie jest obowiązkowe od 6 do 16 roku życia.

Obowiązek i prawo do nauki przez minimum 12 lat realizuje się w systemie edukacji lub do czasu uzyskania 3-letnich kwalifikacji zawodowych (w szkole bądź w systemie kształcenia zawodowego) przed 18 rokiem życia.

Kształcenie obowiązkowe obejmuje pierwszy cykl systemu edukacji (8 lat) i pierwsze dwa lata drugiego cyklu systemu edukacji (szkoły średnie II stopnia).

Kształcenie obowiązkowe - kryteria przyjęć

- **Do szkoły podstawowej przyjmuje się dzieci, które osiągnęły wiek 6 lat** do 31 grudnia w danym roku szkolnym lub wcześniej do 31 kwietnia danego roku szkolnego.
- **Do *Scuola secondaria di primo grado* obowiązkowo uczęszczają te, które ukończyły szkołę podstawową.** Kształcenie obowiązkowe jest bezpłatne.

Rodzice mogą wybrać szkołę dla swojego dziecka w ramach dostępnych miejsc.

Kształcenie obowiązkowe - dzienny/tygodniowy/roczny wymiar zajęć

- Rok szkolny trwa co najmniej 200 dni od początku września do końca czerwca.
- Szkoły są czynne pięć lub sześć dni w tygodniu.

Roczny obowiązkowy wymiar zajęć w szkole podstawowej wynosi 891 godzin a w średniej I stopnia - 957 godzin; ta łączna liczba jest podzielona na 33 tygodnie nauki, a na tydzień przypada średnio 27 lub 29 godzin odpowiednio w szkole podstawowej i średniej I stopnia.

W ramach autonomii szkolnej każda placówka samodzielnie decyduje o organizacji czasu przeznaczanego na zajęcia w ciągu roku.

- W szkołach podstawowych tygodniowy czas nauki wynosi często średnio na ogół 30 do 40 godzin.
- Na poziomie szkoły średniej I stopnia, liczba godzin obowiązkowych rocznie wynosi 990 (30 godzin tygodniowo).

Kształcenie obowiązkowe - wielkość klas/podział uczniów na klasy

Uczniowie są grupowani w klasy według wieku. W ramach swojej autonomii, szkoły mogą organizować klasy składające się z uczniów w różnym wieku.

- **Klasy liczą od 15 do 26 uczniów w szkole podstawowej oraz od 18 do 27 uczniów w pierwszych klasach szkoły średniej I stopnia.**
- **Na poziomie szkoły podstawowej uczą nauczyciele przedmiotów zintegrowanych.**
- **Na poziomie szkoły średniej I stopnia nauczyciele przedmiotu lub kilku przedmiotów.**

Kształcenie obowiązkowe - programy i treści nauczania

- Szkoły prowadzące pierwszy cykl nauki (szkoły podstawowe i średnie I stopnia) powinny realizować „Ogólnokrajowe wytyczne dotyczące zindywidualizowanych planów kształcenia”
- W wytycznych określono docelowy poziom, jaki powinni osiągnąć uczniowie w każdej szkole. *Indicazioni* (wytyczne) opracowuje się na szczeblu krajowym, a każda szkoła dostosowuje je do potrzeb lokalnych w ramach swej autonomii.

Dla każdego przedmiotu określono zasób wiedzy i umiejętności; szkoła ma ułatwić uczniom przekształcenie ich w indywidualne kompetencje.

- **Szczegółowe cele kształcenia w szkole podstawowej zdefiniowano dla następujących przedmiotów:** religia katolicka, język włoski, język angielski, historia, geografia, matematyka, przedmioty przyrodnicze, wychowanie techniczne i informatyka, muzyka, plastyka, zajęcia sportowe i motoryczne.
- **Szczegółowe cele kształcenia w szkole średniej I stopnia zdefiniowano dla następujących przedmiotów:** religia katolicka, język włoski, język angielski, drugi język obcy, historia, geografia, matematyka, przedmioty przyrodnicze, technika, informatyka, muzyka, plastyka, zajęcia sportowe i motoryczne.
- **Nauczyciele mają prawo wybrać podręczniki i metody dydaktyczne.**
- **Od roku 2012 wszystkie podręczniki są udostępnione w Internecie.**

Kształcenie obowiązkowe - ocena, promocja i kwalifikacje

- **Na obydwu poziomach kształcenia** nauczyciele dokonują okresowej i rocznej oceny postępów w nauce i zachowania uczniów przyznając **stopnie/oceny od 0 do 10.**
- **Na poziomie szkoły podstawowej** oprócz stopnia, **uczeń otrzymuje również ocenę opisową uzasadniającą stopień.** Pozostawienie ucznia na drugi rok w jednej z „pośrednich” klas szkoły podstawowej ma miejsce jedynie „w wyjątkowych i odpowiednio uzasadnionych przypadkach”
- **Przejście ze szkoły podstawowej do szkoły średniej I stopnia odbywa się na podstawie pozytywnej oceny osiągnięć ucznia na zakończenie szkoły podstawowej.**

- **Na poziomie szkoły średniej I stopnia**, uczniowie przechodzą do następnej klasy **pod warunkiem otrzymania minimum oceny 6 z każdego przedmiotu.**
- Oceniane jest również **zachowanie w skali od 0 do 10.** Uczeń otrzymujący ocenę poniżej 6, przyznaną przez wszystkich nauczycieli, nie może otrzymać promocji do następnej klasy ani być dopuszczony do końcowego egzaminu państwowego.
- Po ukończeniu pierwszego cyklu nauki szkolnej uczniowie **przystępują do egzaminu państwowego, który warunkuje przyjęcie do szkoły średniej II stopnia.**
- **Minimalna ocena warunkująca otrzymanie świadectwa ukończenia pierwszego cyklu nauki szkolnej to 6.**

Szkolnictwo średnie II stopnia i policealne - rodzaje kształcenia

<i>Secondo ciclo di istruzione</i> (drugi cykl systemu edukacji) – kształcenie ponadobowiązkowe	
<i>Liceo classico</i> (szkoła średnia II stopnia o profilu klasycznym) <i>Liceo scientifico</i> (szkoła średnia II stopnia o profilu ścisłym) <i>Liceo linguistico</i> (szkoła średnia II stopnia o profilu językowym) <i>Liceo socio-psico-pedagogico</i> (szkoła średnia II stopnia o profilu socjologiczno-psychologiczno-pedagogicznym) <i>Liceo artistico</i> (szkoła średnia II stopnia o profilu artystycznym)	Wiek: 14-19 lat
<i>Istituto tecnico</i> (szkoła techniczna)	Wiek: 14-19 lat
<i>Istituto professionale</i> (szkoła zawodowa)/ <i>Istituti d'arte</i> (szkoły artystyczne)	Wiek: 14-17/19 lat
<i>Formazione professionale di base</i> (kształcenie zawodowe)	Wiek: 14-17
<i>Istruzione e formazione tecnica superiore</i> (kształcenie policealne techniczne)	Wiek: 19-21

- **Kształcenie na poziomie szkoły średniej II stopnia** nazywane jest drugim cyklem systemu edukacji i **składa się ze szkoły średniej II stopnia** (*scuola secondaria di secondo grado*) podlegającej państwu oferowanej przez **system liceów, szkoły techniczne i zawodowe, system kształcenia zawodowego podlegający regionom** i oferowany przez działające na poziomie krajowym placówki edukacyjne.
- **Oferta policealnego kształcenia technicznego** została zreorganizowana w 2008 r. Po tej reorganizacji kształcenie obejmuje: **kursy oferowane przez policealne szkoły techniczne** (*Istituti Tecnici Superiori – ITS*) i **ścieżki w ramach policealnego kształcenia i szkolenia technicznego.**

Szkolnictwo średnie II stopnia i policealne - kryteria przyjęć

Do szkoły średniej II stopnia przyjmuje się osoby posiadające świadectwo ukończenia pierwszego cyklu systemu edukacji. Na poziomie tym pobiera się czesne, które stanowi niewielką sumę, o stałej, ustalonej centralnie, wysokości.

- **Uczniowie szkół publicznych pierwszego, drugiego i trzeciego roku w drugim cyklu systemu edukacji są zwolnieni z opłat w ramach wypełniania obowiązku i prawa do nauki.** Uczniowie wybierają szkołę, do której będą uczęszczać, w ramach dostępnych miejsc.
- **Trzyletnie kursy kształcenia zawodowego (initial vocational training) są oferowane przez Regiony.**
- **Kształcenie obowiązkowe może być również realizowane w ramach ścieżki zawodowej.**

Szkolnictwo średnie II stopnia i policealne - kryteria przyjęć

- **Osoby posiadające świadectwo ukończenia szkoły średniej II stopnia mogą kontynuować naukę w szkołach technicznych i w ramach ścieżek kształcenia technicznego i zawodowego.**

Do tych ostatnich **przyjmowane są również osoby posiadające dyplom ukończenia trzyletniego kursu zawodowego, kandydaci przyjęci do piątej klasy *liceum* oraz osoby *nieposiadające żadnego świadectwa na średnim szczeblu kształcenia***. Od tych ostatnich wymaga się potwierdzonych kompetencji uzyskanych w trakcie szkolenia bądź w trakcie pracy, podejmowanych po ukończeniu obowiązkowego kształcenia.

Szkolnictwo średnie II stopnia i policealne - ocena, promocja i kwalifikacje

- **Oceny okresowe i roczne w skali 0 - 10 obejmujące naukę i zachowanie wystawiają nauczyciele. Aby otrzymać promocję do kolejnej klasy uczeń musi otrzymać minimum ocenę 6 z każdego z przedmiotów oraz z zachowania.**
- **W przypadku otrzymania oceny niższej niż 6, promocja jest wstrzymana, a uczeń powinien nadrobić zaległości na początku kolejnego roku szkolnego.**
- **Na zakończenie nauki w szkole średniej II stopnia przeprowadza się egzamin państwowy. Ci którzy otrzymają pozytywny wynik z egzaminu otrzymują dyplom ukończenia szkoły średniej, który pozwala na kontynuowanie nauki na wyższym poziomie.**

Szkolnictwo wyższe - rodzaje uczelni

- Istnieją dwa główne rodzaje studiów: studia akademickie i zawodowe. W sektorze uczelni zawodowych prowadzi się studia w dziedzinach sztuk pięknych i muzyki (*Sistema dell'Alta formazione artistica e musicale - AFAM*).
- Do systemu AFAM należą; akademie sztuk pięknych, państwowa akademia teatralna, uczelnie artystyczne, państwowa akademia tańca, konserwatoria.
Jedynie uniwersytety i instytucje **AFAM** mają prawo przyznawać tytuły i stopnie naukowe.
- Szkolnictwo wyższe, na uniwersytetach i w instytucjach AFAM, obejmuje trzy cykle: pierwszy 3-letni, drugi-2-letni i trzeci o różnej długości.
- Studia medyczne, weterynaria i stomatologia wciąż są zorganizowane jako jeden 5/6 –letni cykl.

Szkolnictwo wyższe - warunki wstępu

- **Kandydaci na studia muszą posiadać świadectwo ukończenia szkoły średniej II stopnia lub równorzędne kwalifikacje uzyskane za granicą.**

Wstęp na studia i liczba miejsc na kierunkach medycyna, chirurgia, stomatologia, weterynaria i architektura są regulowane centralnie.

W przypadku innych kierunków uczelnie same ustalają procedury selekcji kandydatów.

- **Warunki wstępu na uczelnie zawodowe (system Afam) obejmują wymaganie dotyczące podstawowych umiejętności.**

Wymagane umiejętności i procedury oceny są różne, gdyż definiują je poszczególne uczelnie

Szkolnictwo wyższe - kwalifikacje

- **Uczelnie są autonomiczne w tworzeniu programów studiów, ustalaniu nazw kierunków, celów kształcenia, przyznawaniu liczby punktów zaliczeniowych, tworzeniu systemów oceniania.**

Na szczeblu krajowym definiuje się wspólne ogólne kryteria i cele dla różnych kierunków.

- **Uczelnie przyznają następujące stopnie: tytuł pierwszego stopnia (*Laurea*) uzyskiwany po 3 latach studiów (180 punktów), tytuł drugiego stopnia (*Laurea Specialistica/Magistrale – LS/LM*) po kolejnych 2 latach studiów (120 punktów) i tytuł trzeciego stopnia: doktorat akademicki (*Dottorato di Ricerca*, tu czas trwania różni się w zależności od kierunku studiów)**

Kształcenie w dziedzinach sztuk pięknych i muzyki (system Afam) obejmuje również studia I i II stopnia, którym przyporządkowano obecnie punkty, kończą się uzyskaniem, odpowiednio, *Diploma accademico di primo livello (min. 180 punktów)* i *Diploma accademico di secondo livello (min. 120 punktów)*.

Nauczyciele

- **Nauczyciele przedszkoli i szkół podstawowych muszą posiadać *diploma di laurea w dziedzinie pedagogiki*.**
- **Nauczyciele szkół średnich muszą posiadać *laurea magistrale*.**
- **Uczelnie organizują kursy doskonalenia zawodowego dla nauczycieli.**
- **Nauczyciele szkół podstawowych są nauczycielami przedmiotów zintegrowanych, choć odpowiadają za konkretną dziedzinę, natomiast nauczyciele szkół średnich są nauczycielami przedmiotu.**
- **Nauczyciele mają status urzędników państwowych.**